

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
A STUDY OF THE 21ST CENTURY CHARACTERISTIC COMPONENTS
OF TEACHERS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹ธิติยา คุณแก้ว, ²วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ ³วันเพ็ญ นันทศรี
¹Thitiya Khunkaew ²Waro Phengsawat and ³Wanpen Nantasri

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย
Sakonnakhon Rajabhat University, Thailand.

¹Thitiya.kh65@snru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และ คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ ร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด 2) ประเมินความเหมาะสม ขององค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ห้สังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณ ค่า ชนิด 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร และผลการประเมินความเหมาะสม ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : คุณลักษณะของครู, ศตวรรษที่ 21, บุคคลแห่งการเรียนรู้

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Abstract

The purpose of this research was to study the components of the characteristics of the 21st century teacher under Sakon Nakhon Primary Educational Service Office 3. Using document research method which was divided into 2 steps: 1) Studying relevant theories and ten related research paper which based on the ideas of academician and select components with frequencies of 7 or more which greater than or equal to 70 percent for all of the frequencies. 2) Approved the components of the administrative process to the characteristics of the 21st century teacher by 5 experts to consider the suitability for each of the component of the characteristics of the 21st century teacher. The research instruments that using is the data analysis and synthesis form and a 5-point Likert scale questionnaire. The data was analyzed by using frequency distribution, percentage, means, and standard deviation. The research results found that the characteristics of the 21st century teacher consist of 5 components: 1) Teaching skills, 2) Technology skills, 3) Learner person, 4) Moral ethics and professional ethics, and 5) Communication Skills. The results confirm that every element is appropriate at the highest level.

Keywords : The characteristics of teacher, the 21st century, Learner person

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนเองให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งครูคืออาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูจึงเป็นกัลยาณมิตรที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ ให้ความรักความเอาใจใส่เปรียบเสมือนบิดาและมารดาคนที่สองของศิษย์ จนได้รับคำเปรียบเทียบกับว่าเป็น “พระคุณที่สาม” รองจากพระคุณของบิดาและมารดา ครูที่ดีย่อมอุทิศตนเพื่อให้ศิษย์มีอนาคตที่สดใส ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกให้เป็นคนดี เป็นบุคคลที่ดีของสังคม ดังนั้นแล้ว ผู้ที่เป็นครูย่อมต้องสามารถนำความรู้ทั้งหมดทั้งมวลที่ตนมีมาถ่ายทอดให้ศิษย์ได้ ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นผู้นำทางวิญญาณ ซึ่งการเป็น

ครูนั้นไม่ใช่ใครที่พอมีความรู้หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะมาเป็นครูได้ หากแต่ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินอาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเชี่ยวชาญ จนเป็นที่ยอมรับขององค์กรวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะครูเป็นทั้งฐานะของบุคคลและวิชาชีพที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องมีบทบาท ความสำคัญ หน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณลักษณะ บุคลิกภาพ ค่านิยม จรรยาบรรณ และคุณธรรม ที่เป็นแบบอย่างได้นั่นเอง ดังนั้นผู้ดำเนินอาชีพครูจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และใฝ่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (พิชญภา ยืนยาว, 2562)

เนื่องจากศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการและประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามบริบทของห้องเรียน ครูต้องบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-actualization) ว่ามีความรู้ความสามารถ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ก่อนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพของตนเองเช่นกัน เมื่อครูเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เท่าทันแล้วย่อมมุ่งเพาะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักนำวิธีการและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต แต่เหนือสิ่งอื่นใดครูยุคใหม่ต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน การทำความเข้าใจในศาสตร์การสอน หลักสูตรในศตวรรษที่ 21 การประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองสภาพจริง การเป็นผู้ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีร่วมสมัย สิ่งเหล่านี้เองจะกระตุ้นให้ครูยุคใหม่ไม่ปล่อยตัวเองไปตามกระแสเดิมหรือกระแสนการเรียนรู้ที่ตกยุค (ประสาธต์ เมืองเฉลิม, 2563) เมื่อโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง “ครู” ได้รับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาตน และคนในชาติให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้อนาคตของชาติเป็นคนดีมีคุณภาพ ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างมีความสุขในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม ฉะนั้น คนจะเป็นครูต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 (สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต, อมรรัตน์ วัฒนารัต, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, และปกรณ์ ประจันบาน, 2558) ลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบของครูไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นครูคุณภาพและเป็นครูมืออาชีพมีคุณลักษณะที่เพียบพร้อมด้านความรู้รอบรู้ในวิทยาการ มีความสามารถและทักษะในด้านการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ สมกับเป็นบุคลากรในวิชาชีพชั้นสูงและส่งผลให้ครูมีศักยภาพที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีขีดความสามารถที่จะแข่งขันกับนานาชาติประเทศได้ (อนุวัติ คุณแก้ว, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าว คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแปลงทางด้านความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ครูต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยจำแนกการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. แบบสังเคราะห์เอกสาร เป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่

2.2 แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร จำนวน 10 แหล่ง และนำข้อมูลลงสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยเลือกองค์ประกอบที่แสดงความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป หรือตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

ข้อ	องค์ประกอบคุณลักษณะ ของครูในศตวรรษที่ 21	นักวิชาการ										
		นันทยา พงษ์เชื้อ (2559)	ธัญพร พรหมการ (2560)	ชนันภรณ์ อารีกุล (2562)	ธมล เกียรติภมิลัท (2562)	อัมพร คณิงเพียร (2562)	สกลณา จริเมธาส (2563)	จิรนนท์ บณเพ็ญ (2564)	คณิศรชนัน จันทร์ฟ้าเดอม (2566)	Jan (2017)	Em. Nun & Phann (2021)	ความถี่ ร้อยละของความถี่
1	การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้											8 80 ✓
	การพัฒนาตนเองเพื่อเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้					✓				✓		
	ด้านทักษะความคิด			✓								
	บุคคลแห่งการเรียนรู้		✓		✓			✓	✓	✓	✓	
2	ทักษะการใช้เทคโนโลยี											9 90 ✓
	การบูรณาการระหว่างวิธีการ จัดการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยี						✓					
	ทักษะการใช้เทคโนโลยี	✓				✓	✓	✓	✓			
	ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี		✓									
	ใช้เทคโนโลยีได้หลากหลาย				✓							
	การมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยี									✓	✓	
3	ทักษะการสื่อสาร											5 50 ✓
	การใช้ภาษา	✓										
	ด้านทักษะการสื่อสาร		✓		✓	✓			✓			
4	การมีคุณธรรม จริยธรรม											7 70 ✓
	คุณธรรม จริยธรรม	✓						✓				
	ด้านการมีจิตวิญญาณความเป็นครู		✓			✓						
	ด้านจรรยาบรรณ			✓								
	ด้านจรรยาบรรณ คุณธรรมและ จริยธรรม									✓		
	หลักธรรมสำหรับความเป็นครู			✓								
	ความรักศรัทธาที่จะเป็นครู				✓							
5	ความร่วมมือ											3 30
	การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน	✓										
	ความร่วมมือ					✓						
	การสร้างเครือข่ายนอกห้องเรียน								✓			
6	ด้านการเป็นผู้นำ											3 30
	ด้านการเป็นผู้นำ	✓				✓						

ข้อ	องค์ประกอบคุณลักษณะ ของครูในศตวรรษที่ 21	นักวิชาการ												
		นิตยา พงษ์เสื่อ (2559)	ฉันทพร พรหมกร (2560)	ชนันภรณ์ อารีกุล (2562)	ธมล เกติวกลมพิฑ (2562)	อัมพร คณิงเพียร (2562)	สกลินา จริเมธาส (2563)	จิรนนท์ บุญเพ็ง (2564)	คณัฐชนน จันทร์ฟ้าเลื่อม (2566)	Jan (2017)	Em. Nun & Phann (2021)	ความถี่	ร้อยละของความถี่	องค์ประกอบที่มุ่งศึกษา
	ผู้นำชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้							✓						
7	ทักษะการจัดการเรียนรู้										10	100	✓	
	ความรู้ความสามารถทางวิชาการ	✓												
	ความรู้ความสามารถและการปรับตัว		✓											
	ความรู้ในเนื้อหาวิชา				✓					✓				
	ความรู้เนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้						✓							
	การจัดกระบวนการเรียนรู้	✓												
	ทักษะการสอนและการจัดการเรียนรู้		✓		✓		✓		✓	✓				
	ด้านการจัดการเรียนการสอน			✓										
	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ							✓						
	ด้านความเชี่ยวชาญ					✓								
8	ด้านการวัดและประเมินผล										4	40		
	การเป็นนักประเมินที่ดี		✓		✓									
	ด้านการวัดและประเมินผล	✓				✓								
9	ด้านการพัฒนาหลักสูตร					✓					1	10		
10	ด้านทักษะทางวัฒนธรรม										2	20		
	ด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม		✓						✓					
	ด้านทักษะทางวัฒนธรรม		✓											
11	บุคลิกภาพดี	✓			✓	✓					3	30		
12	ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี		✓					✓			2	20		
13	การจัดบรรยากาศเพื่อการเรียน					✓					1	10		
14	ด้านการให้บริการ					✓					1	10		
15	ด้านมนุษยสัมพันธ์	✓									1	10		

จากตาราง 1 พบว่าการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นองค์ประกอบ

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านี้ มากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์ สรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในลำดับถัดไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ทักษะการจัดการเรียนรู้	การมีความชำนาญในการสอน มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน ทั้งทางด้านทฤษฎีการสอนและวิธีการสอน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนที่ดีหรือมีการพัฒนาในการเรียนมากขึ้นโดยการใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ และมีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย	1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนทั้งทางทฤษฎีการสอนและวิธีการสอน
		2. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
		3. ครูมีการใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
		4. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถวิเคราะห์หลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
		5. ครูมีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการหรือเครื่องมือที่หลากหลาย
2. ทักษะการใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อย่างถูกวิธี การทำงานร่วมกันหรือการพัฒนาโรงเรียนให้มีความทันสมัย และมีจิตสำนึกที่ดีในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์	1. ครูมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร
		2. ครูสามารถนำเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
		3. ครูมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล
		4. ครูมีทักษะการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีอย่างถูกวิธี

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	อย่างถูกต้องและเหมาะสม	5. ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม
		6. ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาโรงเรียนให้มีความทันสมัย
		7. ครูมีจิตสำนึกที่ดีในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	ครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ รักในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเลือกที่จะรับสาระข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ การดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระ การสืบค้นหาความรู้ผ่านแหล่งต่าง ๆ มีเจตคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้ มีประสบการณ์ในการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละสถานการณ์ได้	1. ครูมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานต่าง ๆ
		2. ครูมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
		3. ครูมีความกระตือรือร้นและรักในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง
		4. ครูเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม
		5. ครูมีเจตคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้
		6. ครูสามารถนำประสบการณ์เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม
4. การมีคุณธรรมจริยธรรม	ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา มีความละเอียดรอบคอบ พุดแต่คำที่ดี ทำแต่สิ่งที่ดี ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม มีความเอาใจใส่ในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย มีความประพฤติต่อผู้เรียนด้วยความรักและความปรารถนาดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	1. ครูมีความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายวาจาและใจ
		2. ครูมีความละเอียดรอบคอบ ทำแต่สิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม
		3. ครูมีความเอาใจใส่ในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
		4. ครูปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความรักและความปรารถนาดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
5. ทักษะการสื่อสาร	ความสามารถของครูที่สามารถรับส่งสาร สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกหรือข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรถ่ายทอดความคิดของพวกได้อย่างชัดเจนและด้วยความเชื่อมั่นทั้งในรูปแบบที่เป็น การเขียน การพูด รวมถึงการเป็นผู้ฟัง	1. ครูมีทักษะในการพูด สามารถพูดให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในจุดหมายเดียวกัน
		2. ครูมีทักษะในการเขียนได้อย่างชัดเจน เลือกใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม และอธิบายเป็นลายลักษณ์อักษรได้ตรงตามวัตถุประสงค์
		3. ครูมีทักษะในการฟัง จับประเด็น

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	ที่ดี สามารถสื่อสารและเข้าใจผู้เรียนได้ รวมถึงมีความสามารถทางด้านภาษา สามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ใจความได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและมีกลวิธีในการทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง
		4. ครูมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย	ระดับความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (n=5)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.89	0.20	มากที่สุด
2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี	4.98	0.06	มากที่สุด
3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.90	0.22	มากที่สุด
4) การมีคุณธรรม จริยธรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
5) ทักษะการสื่อสาร	4.80	0.45	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.91	0.19	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่า ภาพรวมความเหมาะสมของทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.19) ซึ่งเรียงลำดับความเหมาะสมตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.06) องค์ประกอบที่ 3 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.22) องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.20) และองค์ประกอบที่ 5 ทักษะการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

อภิปรายผล

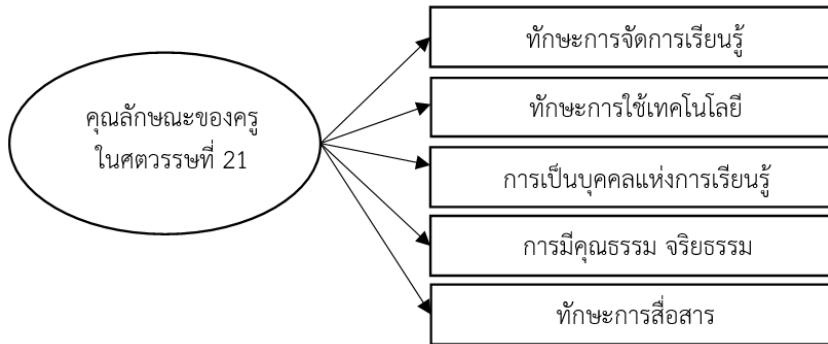
จากวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร

จำนวน 10 แหล่ง โดยทุกองค์ประกอบมีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และจากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิชาการ บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นในช่วงปี พ.ศ.2559-2566 ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีความทันสมัย ไม่ล้าหลัง ทำให้ได้ 5 องค์ประกอบของคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ ดังนี้ คณัฐชนน จันทรฟ้าเลื่อม (2566) พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร องค์ประกอบด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และองค์ประกอบด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จิรนนท์ บุญเพ็ง (2564) พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรม อนุวัติ คุณแก้ว (2563) องค์ประกอบคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านด้านผู้นำทางวิชาการและการสอน องค์ประกอบด้านด้านความรู้ความสามารถ องค์ประกอบด้านด้านด้านทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี องค์ประกอบด้านด้านด้านค่านิยมและเจตคติและองค์ประกอบด้านด้านด้านจรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับการอภิปรายผลวิจัยของ ชื่นฤดี บุตะเขี้ยว (2560) ที่ว่าครูจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของอนาคตและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาส่งเสริม ปลุกฝัง แนวความคิดความรู้ให้กับเยาวชน พลเมืองและสังคม โดยรวมครูจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่หลากหลายที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ต้องเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระที่สอนเป็นอย่างดี มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รู้เท่าทันเทคโนโลยีและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้ใฝ่หาความรู้และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบคุณลักษณะลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาของคุณลักษณะลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 เป็นเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง ทำให้ได้องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- คณัฐชนน จันทร์ฟ้าเลื่อม. (2566). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Acedemic*, 8(4), 8-16.
- จิรนนท์ บุญเพ็ง. (2564). แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2562). องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 15(2), 157-158.
- ชื่นฤดี บุตะเขี้ยว .(2560). กลยุทธ์การพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธมล เกลียวกลมทัต. (2562). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(3), 568.
- ธัญพร พรหมการ. (2560). คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นัฐทยา พงษ์เสื่อ. (2559). การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2563). ครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 35(1), 23.

- พิชญภา ยืนยาว. (2562). ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา รุจิเมธธาส. (2563). *คุณลักษณะของครูต้นแบบในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สู่ การศึกษา 4.0*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต, อมรรัตน์ วัฒนธรร, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และปรกรณ์ ประจันบาน. (2558). *การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริม คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 17(1), 39.
- อนวัติ คุณแก้ว .(2563). การศึกษาคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21. สักทอง: *วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 26(4), 47-51.
- อัมพร คณิงเพียร. (2562). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิจัย ราชภัฏเชียงใหม่, 20(2), 89-92.
- Em, S., Nun, N., & Phann, S. (2021). Qualities, personal characteristics, and responsibilities of qualified teacher in the 21st century. *Cambodian journal of Educational Research* (2021), 50-53.
- Hafsah Jan. (2017). Teacher of 21st Century: Characteristics and Development. *Research on Humanities and Social Sciences*, 7(9), 53-54.